

Krzysztof Rutkiewicz

Uniwersytet Przyrodniczy we Wrocławiu

SZCZEGÓLNE REGUŁY KONKURENCJI I STATYSTYCZNY OBRAZ UDZIELANIA POMOCY PUBLICZNEJ W SEKTORZE ROLNICTWA W UNII EUROPEJSKIEJ W LATACH 2002-2010

*SPECIAL COMPETITION PRINCIPLES AND STATISTICS OF GRANTING
PUBLIC AID TO AGRICULTURE IN THE EUROPEAN UNION
IN THE PERIOD 2002-2010*

Słowa kluczowe: polityka konkurencji, pomoc publiczna, rolnictwo, Unia Europejska

Key words: competition policy, public aid, agriculture, the European Union

Abstrakt. Przedstawiono problematykę szczególnych reguł konkurencji oraz warunków dopuszczalności udzielania pomocy publicznej we wspólnotowym sektorze rolnictwa. Zaprezentowano ramy prawne i kompetencje organów kreujących reguły polityki konkurencji w Unii Europejskiej oraz dokonano analizy wartości, struktury i przeznaczenia pomocy publicznej w rolnictwie. Niemal 1/4 wartości pomocy publicznej we wspólnotowym sektorze rolnictwa przeznaczana jest na inwestycje w gospodarstwach rolnych. Istotnym instrumentem wsparcia przedsiębiorców są zwolnienia podatkowe.

Wstęp

Szczególne reguły konkurencji tworzą system specyficznych prawno-ekonomicznych rozwiązań mających zastosowanie do wybranych gałęzi gospodarki. Stanowią one integralną część polityki konkurencji oraz odpowiednich polityk sektorowych Unii Europejskiej. Traktat o Funkcjonowaniu Unii Europejskiej (TFUE) [2008] ustanawia specjalny reżim ochrony konkurencji w sektorach: rolnictwa, rybołówstwa, transportu, energetyki, komunikacji elektronicznej, finansów, poczty, przemysłu stocznioowego oraz kultury i mediów. W pozostałych przypadkach sektorowe reguły konkurencji stanowią adaptację generalnych reguł ochrony konkurencji do potrzeb określonego sektora i są kreowane w ramach kompetencji organów UE odpowiedzialnych za ich wdrażanie i kontrolę [Jurkowska-Gomułka, Skoczny 2010].

Podstawę prawną do tworzenia szczególnych reguł konkurencji w rolnictwie stanowią przepisy:

- art. 103(2)(c) TFUE, pozwalającego Radzie UE (Rada), na wniosek Komisji Europejskiej (dalej: Komisja) i po konsultacji z Parlamentem Europejskim (Parlament) na wydawanie rozporządzeń dotyczących postanowień art. 101 TFUE, zabraniającego przedsiębiorcom tworzenia karteli¹ ograniczających konkurencję [Prawo UE... 2011] oraz art. 102 TFUE, zakazującego nadużywania przez nich pozycji dominującej² na rynku [Sprawa 6/72 1973, Majewska-Jurczyk 1998];
- art. 106(3) TFUE, odnoszącego się do przedsiębiorstw publicznych i podmiotów świadczących usługi w ogólnym interesie gospodarczym, przewidującego możliwość kierowania przez Komisję, czuwającą nad przestrzeganiem postanowień niniejszego artykułu, dyrektyw lub decyzji do państw członkowskich;
- art. 109 TFUE, ustanawiającego kompetencje Rady do wydawania rozporządzeń w celu zastosowania art. 107-108 TFUE, dotyczących warunków dopuszczalności i systemu nadzoru nad udzielaniem pomocy publicznej w państwach członkowskich.

¹ Kartele oznaczają wszelkie porozumienia przedsiębiorstw mające na celu: a) ustalanie bezpośrednio lub pośrednio cen zakupu lub sprzedaży oraz innych warunków transakcji; b) ograniczanie lub kontrolowanie produkcji, rynków, rozwoju technicznego lub inwestycji; c) podział rynków lub źródeł zaopatrzenia; d) stosowanie wobec partnerów handlowych nierównych warunków do świadczeń równoważnych; e) uzależnianie zawarcia kontraktów od przyjęcia przez partnerów dodatkowych zobowiązań niemających związku z przedmiotem tych kontraktów.

² Przedsiębiorstwo ma pozycję dominującą, jeżeli ma „siłę rynkową”, dzięki której może funkcjonować niezależnie od swoich konkurentów oraz konsumentów. Jest to pozycja, która z powodu jego udziału w rynku razem z dostępem do wiedzy technicznej, surowców lub kapitału powoduje, że może ono wyznaczać ceny lub kontrolować produkcję bądź dystrybucję istotnych produktów.

Material i metodyka badań

Celem artykułu było przedstawienie podstaw prawnych szczególnych reguł konkurencji, zaprezentowanie warunków dopuszczalności oraz analiza danych statystycznych w zakresie wielkości, struktury i form pomocy publicznej udzielanej przez państwa członkowskie UE w sektorze rolnictwa w latach 2002-2010. Na metodę badawczą składają się następujące etapy: 1) analiza najważniejszych postanowień pierwotnego i wtórnego prawa UE oraz kompetencji wspólnotowych organów nadzorczych w zakresie reguł konkurencji stosowanych w sektorze rolnictwa; 2) prezentacja ram dopuszczalności oraz katalogu kluczowych rodzajów pomocy publicznej udzielanej w rolnictwie UE; 3) analiza ilościowa rozdysponowania pomocy publicznej w sektorze rolnictwa w poszczególnych krajach członkowskich.

Źródłem danych empirycznych wykorzystanych w artykule była Dyrekcja Generalna ds. Konkurencji Komisji Europejskiej, która odpowiada za kontrolę i egzekwowanie prawa konkurencji w UE. Zastosowana metoda badawcza wynika bezpośrednio z konstrukcji opracowania i polega na rozpatrywaniu problematyki konkurencji w sektorze rolnictwa na możliwie szerokim tle, przy stopniowym zawężaniu pola badawczego do zagadnień coraz bardziej szczegółowych w zakresie charakterystyki i oceny systemu udzielania pomocy publicznej w wymiarze wspólnotowym.

Specyfika szczególnych reguł konkurencji we wspólnotowym sektorze rolnictwa

Rolnictwo w UE jest traktowane w sposób odrębny niż pozostałe sektory gospodarki, dlatego zasady konkurencji w tym sektorze znajdują zastosowanie w bardzo ograniczonym zakresie. Wiąże się to ze szczególnym charakterem gospodarki rolnej, wynikającym ze struktury społecznej rolnictwa oraz z różnic strukturalnych i przyrodniczych pomiędzy poszczególnymi regionami rolniczymi [Domachowska 2004]. W ramach Wspólnej Polityki Rolnej interwencja publiczna jest w wielu przypadkach podejmowana lub koordynowana na szczeblu wspólnotowym i finansowana z budżetu UE. Wskutek licznych uwarunkowań określonych we wspólnotowym prawie pierwotnym i wtórnym, zasady dopuszczalności pomocy publicznej w sektorze rolnictwa tworzą osobny, skomplikowany system, który tylko w niewielkim stopniu pokrywa się z ogólnym systemem obowiązującym w pozostałych dziedzinach działalności gospodarczej [Jankowska, Marek 2009].

Wspólna Polityka Rolna i Wspólna Polityka Rybołówstwa mają swoje podstawy prawne w Tytule III, obejmującym art. 38-44 TFUE. Na mocy art. 42 TFUE, który jest przepisem szczególnym w stosunku do ogólnych reguł prawa konkurencji, sektor rolnictwa został podporządkowany celom WPR. Zgodnie z tym artykułem generalne zasady konkurencji UE stosuje się do produkcji rolnej i handlu produktami rolnymi jedynie w zakresie ustalonym przez Parlament i Radę. Propozycje dotyczące realizacji polityki rolnej w tym poddania jej regułom konkurencji, formułuje Komisja, a ostatecznie przyjmuje je Parlament i Rada w zwykłej procedurze prawodawczej, po konsultacji z Komitetem Ekonomiczno-Społecznym (art. 43 TFUE). W sprawie 139/79: Maizena GmbH [Sprawa 139/79 1980], Europejski Trybunał Sprawiedliwości (ETS) stwierdził, że chociaż Rada ma dużą swobodę działania w określaniu stopnia zastosowania zasad dotyczących konkurencji do rolnictwa, nie predestynuje jej to jednak do ograniczania wolnej konkurencji zagwarantowanej przez przepisy traktatowe w większym stopniu niż to jest konieczne. Stosowanie art. 101-109 TFUE nie może prowadzić do sprzeczności z normami zawartymi w przepisach szczególnych dotyczących wspólnej organizacji rynków, które mają charakter nadrzędny wobec ogólnych reguł konkurencji³ [Sprawa 177/78 1979].

W ramach kompetencji z zakresu Wspólnej Polityki Rolnej, określonych w art. 42-43 TFUE, wydawane są akty prawne związane z problematyką konkurencji w rolnictwie. Pierwszym aktem odnoszącym się do stosowania ogólnych reguł konkurencji w sektorze rolnictwa było rozporządzenie nr 26/62 z 20 kwietnia 1962 r. (Dz.Urz. EWG, B 30, 993), które obowiązywało przez blisko 45 lat i ustanawiało zakres stosowania obecnych art. 101-109 TFUE do produkcji rolnej i handlu produktami rolnymi [Jurkowska-Gomułka, Skoczny 2010]. Kolejnym aktem regulującym kwestie konkurencji w rolnictwie jest rozporządzenie nr 1184/2006 z 24 lipca 2006 r. (Dz.Urz. UE, L 214, 7), które obowiązuje w odniesieniu do praktyk dotyczących tych produktów rolnych, które są wymienione w załączniku (aneksie) I do TFUE i nie podlegają tzw. „parasolowej” regulacji – wydanej na podstawie art. 42-43 TFUE – o jednolitej organizacji wspólnego rynku, zawartej w rozporządzeniu Rady nr 1234/2007 z 22 października 2007 r. (Dz.Urz. UE, L 299, 1). W części IV tego rozporządzenia, dotyczącej reguł konkurencji, w rozdziale 1 – odniesiono się do stosowania art. 101-106 TFUE w sektorze rolnictwa, natomiast w rozdziale 2 – do przepisów o dopuszczalności pomocy publicznej, zawartych w art. 107-109 TFUE.

³ *Przepisy art. 92-94 TEWG (obecnie art. 107-108 TFUE) o pomocy publicznej znajdują wprawdzie w całości zastosowanie dla sektora wieprzowiny, jednakże stosowanie to podporządkowane jest przepisom o organizacji wspólnego rynku wprowadzonego rozporządzeniem nr 2759/75. Państwo członkowskie nie może powoływać się na pierwszeństwo art. 92-94 TEWG wobec przepisów rozporządzenia o organizacji rynku dla tego sektora.*

Zgodnie z art. 2 rozporządzenia 1184/2006 postanowiono, że zakaz tworzenia karteli ograniczających konkurencję zawarty w art. 101(1) TFUE nie ma zastosowania do porozumień, decyzji i praktyk, które stanowią integralną część krajowej organizacji rynku lub są niezbędne do osiągnięcia celów WPR (art. 39 TFUE). W szczególności zakaz ten nie dotyczy porozumień, decyzji i praktyk rolników, jak również ich zrzeszeń oraz związków należących do jednego kraju członkowskiego, które zajmują się produkcją lub sprzedają produktów rolnych albo korzystają ze wspólnych urządzeń do przechowywania, obróbki i przetwarzania produktów rolnych. Komisja musi przy tym stwierdzić, że skutkiem takich porozumień nie będzie zakłócenie konkurencji lub zagrożenie dla realizacji celów wymienionych w art. 39 TFUE⁴.

Warunki dopuszczalności udzielania pomocy publicznej w sektorze rolnictwa w UE

Utrzymanie systemu wolnej i niewypaczonej konkurencji jest jedną z podstawowych zasad UE, dlatego przepisy TFUE dotyczące warunków dopuszczalności pomocy publicznej udzielanej przez państwa członkowskie dokładnie określają rodzaje dozwolonej pomocy. W sektorze rolnictwa pomoc publiczna oparta jest na trzech różnych podstawach. Z tego powodu: 1) powinna być ona zgodna z regułami wolnej konkurencji oraz 2) stanowić konsekwencję wspólnej polityki rolnej, jak również 3) odpowiadać międzynarodowym zobowiązaniom UE, w szczególności porozumieniom zawartym ze Światową Organizacją Handlu. Każda inna pomoc publiczna, która koliduje z mechanizmami funkcjonowania jednolitego rynku europejskiego, jest zabroniona [Domachowska 2004].

W Wytycznych w sprawie pomocy publicznej w sektorze rolnym i leśnym na lata 2007-2013 [2006] Komisja ustanowiła ramy finansowego wsparcia przez kraje UE działalności związanej z produkcją, przetwarzaniem i wprowadzaniem do obrotu produktów rolnych, wymienionych w załączniku I do TFUE. Zgodnie z pkt 5. Wytycznych, przepisy te dotyczą wszelkich form środków pomocy, które objęto definicją⁵ zawartą w art. 107(1) TFUE, lecz nie mają one zastosowania w sektorze rybołówstwa i akwakultury. Pomoc publiczna udzielana przez kraje członkowskie przedsiębiorcom działającym w sektorze rolnym musi zawierać tzw. element stymulujący, przyczyniający się do rozwoju sektora. Oznacza to, że np. jednostronna pomoc przeznaczona na poprawę sytuacji finansowej producentów, ustalona m.in. na podstawie ceny, ilości lub jednostki produkcji, jest niezgodna z prawem konkurencji UE i może kolidować z mechanizmem wspólnej organizacji rynków (pkt 15). Wytyczne zawierają szczegółowe omówienie 22 rodzajów pomocy publicznej udzielanej w sektorze rolnym. Zaliczono do nich:

- 1) środki rozwoju obszarów wiejskich (część IV), w tym pomoc: a) na inwestycje w gospodarstwach; b) inwestycje związane z przetwarzaniem i wprowadzaniem do obrotu produktów rolnych; c) na ochronę środowiska i dobrostan zwierząt; d) w celu zrekompensowania utrudnień na niektórych obszarach; e) na dostosowanie do norm; f) na rozpoczęcie działalności przez młodych rolników; g) związaną z przejściem na emeryturę lub zaprzestaniem działalności rolniczej; h) dla grup producentów; i) na scalanie gruntów; j) na produkcję wysokiej jakości produktów; k) na zapewnienie wsparcia technicznego; l) w sektorze zwierząt gospodarskich; m) na rzecz regionów najbardziej oddalonych i wysp Morza Egejskiego;
- 2) zarządzanie ryzykiem i w sytuacjach kryzysowych (część V), w tym pomoc: a) na wyrównanie szkód w produkcji rolnej; b) w związku z zamknięciem zdolności produkcyjnej, przetwórczej i handlowej; c) na ratowanie i restrukturyzację zagrożonych przedsiębiorstw;
- 3) inne rodzaje pomocy (część VI), w tym pomoc: a) w zakresie zatrudnienia; b) na badania i rozwój; c) na horyzontalne instrumenty w sektorze rolnym; d) na reklamę produktów rolnych; e) w formie dotowanych krótkoterminowych kredytów; f) związaną ze zwolnieniem z podatków na mocy dyrektywy 2003/96/WE.

Kolejnym aktem prawnym regulującym kwestię udzielania pomocy publicznej w sektorze rolnictwa jest rozporządzenie nr 1857 (Dz.Urz. UE, L 358, 3), odnoszące się do małych i średnich przedsiębiorstw, które prowadzą działalność związaną z wytwarzaniem produktów rolnych. W świetle tych przepisów, obowiązujących do końca 2013 r., państwa mogą przyznawać pomoc finansową na: 1) inwestycje w gospodarstwa rolne; 2) zachowanie tradycyjnych krajobrazów i budynków; 3) przeniesienie budynków gospodarskich w interesie publicznym; 4) podejmowanie działalności przez młodych rolników, jak również 5) z tytułu przechodzenia na wcześniejszą emeryturę; 6) dla grup producentów; 7) na rzecz chorób zwierząt i roślin oraz epidemii szkodników; 8) na pokrycie strat spowodowanych niekorzystnymi zjawiskami klimatycznymi; 9) z tytułu opłat składek ubezpieczeniowych; 10) na scalanie gruntów; 11) na

⁴ Komisja, podlegając kontroli ETS-u, realizuje swoje uprawnienia wydając decyzje publikowane w Dz.Urz. UE. Decyzje mogą być przez nią podejmowane ex officio, na wniosek odpowiednich organów państw członkowskich lub na wniosek zainteresowanego przedsiębiorstwa lub związku przedsiębiorstw (art. 2 rozporządzenia nr 1184/2006).

⁵ Treść definicji: *Z zastrzeżeniem innych postanowień przewidzianych w TFUE wszelka pomoc przyznawana przez państwo członkowskie lub przy użyciu zasobów państwowych w jakiegokolwiek formie, która zakłóca lub grozi zakłóceniem konkurencji poprzez sprzyjanie niektórym przedsiębiorstwom lub produkcji niektórych towarów, jest niezgodna z rynkiem wewnętrznym w zakresie, w jakim wpływa na wymianę handlową między państwami członkowskimi* [Prawo UE... 2011].

rzecz zachęty do produkcji wysokiej jakości; 12) na zapewnienie wsparcia technicznego; 13) dla sektora produkcji zwierzęcej oraz 14) w związku z innymi regulacjami Rady.

Wartość, struktura i przeznaczenie pomocy publicznej w sektorze rolnictwa w UE

Całkowita wartość pomocy publicznej udzielona przez państwa UE-27 przedsiębiorcom działającym w sektorze rolnictwa w latach 2002-2010 wyniosła ponad 101,6 mld euro (tab. 1). Do największych beneficjentów pomocy w tym zakresie należy zaliczyć przedsiębiorców funkcjonujących we Francji (ponad 21 mld euro, tj. 21% wartości pomocy dla krajów UE-27 przyznanej w latach 2002-2010) oraz w dalszej kolejności w Finlandii (12%) i Niemczech (11%). Do grupy państw, które skierowały do sektora rolnictwa 5 mld euro lub więcej, należą: Węgry, Holandia, Włochy i Wielka Brytania (po ok. 7%), jak również Polska (6%) Hiszpania i Irlandia (po 5%). Łączna wartość pomocy w tych 10 krajach wyniosła 87,6 mld euro, co stanowi 86% całkowitej wartości pomocy dla UE-27 w badanym okresie. Na przeciwnym krańcu znalazły się takie kraje, jak: Malta (124 mln euro, tj. 0,1%), Estonia i Portugalia (w obu ponad 200 mln euro, tj. po 0,2%), które do rolnictwa skierowały najmniej środków.

W 2010 r. kraje UE-27 przyznały przedsiębiorcom pomoc w łącznej wysokości 9,7 mld euro (tab. 2). Najwięcej (ponad 2,3 mld euro, tj. 24% pomocy dla sektora rolnictwa w krajach UE-27) stanowiła pomoc ukierunkowana na inwestycje w gospodarstwach rolnych, z tego 1,2 mld euro (12,5%) udzielono we Francji, 332 mln euro (3,5%) w Irlandii, a 110 mln euro (1,1%) w Finlandii. Na drugim miejscu pod względem wartości udzielonej pomocy znalazły się zwolnienia z podatków na mocy dyrektywy 2003/96/WE (1,2 mld euro, tj. 12% pomocy w rolnictwie w 2010 r.) stosowanej głównie w Niemczech (395 mln euro, tj. 4%), Polsce (313 mln euro, tj. 3%) i Francji (134 mln euro, 1,4%). Europejski sektor produkcji zwierzęcej w 2010 r. wsparło kwotą 743 mln euro (8% pomocy dla krajów UE-27), z tego 431 mln euro (4,6%) przyznała Finlandia, a 56 mln euro (0,6%) – Niemcy. Pomoc na zapewnienie wsparcia technicznego w rolnictwie w 2010 r. oszacowano na 616 mln euro (6,4% wartości we Wspólnocie), w tym najwięcej – 232 mln euro (2,4%) udzieliła Finlandia. Na 5 miejscu pod względem wartości pomocy w UE-27 uplasowała się pomoc na rzecz chorób zwierząt (584 mln euro, 6%), przyznawana zwłaszcza w Wielkiej Brytanii (181 mln euro, 2%), Francji (72 mln euro, 0,75%), Polsce (58 mln euro, 0,6%) i Holandii (50 mln euro, 0,5%). Pomoc z tytułu opłat składek ubezpieczeniowych (w UE-27 – 580 mln euro, 6%) w 2010 r. była udzielana głównie w Hiszpanii (302 mln euro, 3,1%) i Włoszech (175 mln euro, 1,8%). Na 7 miejscu w strukturze wydatków UE-27 w badanym roku znalazła się pomoc na badania i rozwój (479 mln euro, 5%), przyznawana przede wszystkim w Holandii (199 mln euro, 2,1%), Wielkiej Brytanii (80 mln euro, 0,8%) i Niemczech (56 mln euro, 0,6%). Siedem wzmiankowanych powyżej celów w 2010 r. stanowiło łącznie 67,2% całkowitej wartości pomocy udzielonej w sektorze rolnictwa we wszystkich krajach członkowskich. Pozostałe cele w strukturze wartości wspólnotowej pomocy publicznej kierowanej do rolnictwa mają mniejsze znaczenie, a ich udział w piętnastu przypadkach

Tabela 1. Całkowita wartość i struktura pomocy publicznej w sektorze rolnictwa w krajach UE-27 w latach 2002-2010

Table 1. Total value and share of public aid to agriculture in the EU-27 in the period 2002-2010

Pozycja kraju członkowskiego/ <i>Rank, country name</i>	Wartość/ <i>Value</i> [mln EUR]	Udział/ <i>Share</i> [%]	Pozycja kraju członkowskiego/ <i>Rank, country name</i>	Wartość/ <i>Value</i> [mln EUR]	Udział/ <i>Share</i> [%]
UE-27/EU-27	101 638,5	100,0	14. Grecja/ <i>Gr</i>	1403,5	1,4
1. Francja/ <i>F</i>	21 112,8	20,8	15. Belgia/ <i>B</i>	1176,2	1,2
2. Finlandia/ <i>FIN</i>	12 481,5	12,3	16. Dania/ <i>DK</i>	1111,1	1,1
3. Niemcy/ <i>D</i>	10 718,0	10,5	17. Szwecja/ <i>S</i>	968,0	0,9
4. Węgry/ <i>H</i>	7100,2	7,0	18. Litwa/ <i>LT</i>	667,3	0,7
5. Holandia/ <i>NL</i>	6934,7	6,8	19. Bułgaria/ <i>BG</i>	601,9	0,6
6. Włochy/ <i>I</i>	6718,0	6,6	20. Słowenia/ <i>SLO</i>	574,8	0,6
7. Wielka Brytania/ <i>UK</i>	6594,9	6,5	21. Łotwa/ <i>LV</i>	397,5	0,4
8. Polska/ <i>PL</i>	5812,7	5,7	22. Słowacja/ <i>SLK</i>	332,3	0,3
9. Hiszpania/ <i>E</i>	5183,9	5,1	23. Luksemburg/ <i>L</i>	326,6	0,3
10. Irlandia/ <i>IR</i>	4922,4	4,8	24. Cypr/ <i>CY</i>	296,0	0,3
11. Rumunia/ <i>RU</i>	2352,5	2,3	25. Portugalia/ <i>P</i>	239,9	0,2
12. Austria/ <i>A</i>	1699,8	1,7	26. Estonia/ <i>EW</i>	203,4	0,2
13. Czechy/ <i>CZ</i>	1584,5	1,6	27. Malta/ <i>M</i>	124,0	0,1

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Dyrekcji Generalnej ds. Konkurencji – Komisji Europejskiej
Source: own calculations based on data from the Directorate General for Competition – European Commission

Tabela 2. Całkowita wartość, struktura i przeznaczenie pomocy publicznej w sektorze rolnictwa w UE-27 w 2010 r.
Table 2. Total value, share and objectives of public aid to agriculture in the EU-27 in 2010

Przeznaczenie pomocy/ Public aid objectives	Wartość/ Value [mln EUR]	Udział/ Share [%]	Przeznaczenie pomocy/ Public aid objectives	Wartość/ Value [mln EUR]	Udział/ Share [%]
Całkowita wartość pomocy w UE-27/ Total public aid to EU-27	9681,0	100,0	16. Pomoc z tytułu przechodzenia na wcześniejszą emeryturę/ Early retirement	173,8	1,8
1. Inwestycje w gospodarstwach rolnych/ Farm investment	2311,3	23,9	17. Scalanie gruntów Land consolidation	139,5	1,4
2. Zwolnienia z podatków na mocy dyrektywy 2003/96/WE/ Tax exemptions under Directive 2003/96/EC	1186,3	12,3	18. Pomoc na rzecz zachęty do produkcji produktów rolnych wysokiej jakości/ Assistance for initiating high quality agricultural product making	98,7	1,0
3. Sektor produkcji zwierzęcej/ Livestock sector	742,5	7,7	19. Zobowiązania rolno-środowiskowe/ Agri-environmental commitments	79,4	0,8
4. Zapewnienie wsparcia technicznego/ Technical support	616,4	6,4	20. Dobrostan zwierząt/ Animal welfare	57,4	0,6
5. Pomoc na rzecz chorób zwierząt/ Animal diseases	584,2	6,0	21. Inwestycje związane z przetwarzaniem i wprowadzaniem do obrotu/ Investment in processing and marketing	57,3	0,6
6. Pomoc z tytułu opłat składek ubezpieczeniowych/ Insurance premiums	580,0	6,0	22. Pomoc na rzecz chorób roślin i epidemii szkodników/ Prevention/elimination of plant diseases and pest infestations	53,8	0,6
7. Badania i rozwój/ Research and Development	479,2	4,9	23. Przeniesienie budynków gospodarskich w interesie publicznym/ Relocation of farm buildings consistent with public interest	28,1	0,3
8. Zarządzenie poważnym zakłóceniem w gospodarce/ Alleviation of serious disturbance of economic conditions	348,2	3,6	24. Inwestycje/ Investment	17,8	0,2
9. Leśnictwo/ Forestry	300,7	3,1	25. Pomoc dla grup producentów/ Producer group aid	14,3	0,1
10. Ochrona środowiska/ Environmental protection	287,6	3,0	26. Pomoc na rzecz regionów najbardziej oddalonych i wysp Morza Egejskiego/ Aid to outlying regions and the Aegean Islands	13,2	0,1
11. Pomoc na rzecz strat spowodowanych niekorzystnymi zjawiskami klimatycznymi/ Adverse climatic events/weather conditions	274,1	2,8	27. Zachowanie tradycyjnych krajobrazów i budynków/ Conservation of traditional landscape and architecture	10,1	0,1
12. Klęski żywiołowe i inne zdarzenia nadzwyczajne/ Natural disasters or other exceptional occurrences	274,0	2,8	28. Restrukturyzacja zagrożonych przedsiębiorstw/ Restructuring of weak firms	9,3	0,1
13. Zrekompensowanie utrudnień na niektórych obszarach/ Handicap compensation in affected areas	261,3	2,7	29. Płatności Natura 2000/ Payments Natura 2000	4,2	0,06
14. Pomoc w podejmowaniu działalności przez młodych rolników/ Young farmer assistance	247,5	2,6	30. Pomoc z tytułu zamknięcia zdolności produkcyjnej, przetwórczej i handlowej/ Aid due to liquidation of production, processing or trade	2,9	0,04
15. Reklama produktów rolnych/ Advertisement of agricultural products	190,6	2,0	31. Pozostałe (np. zatrudnienie)/ Other (e.g., employment)	237,3	2,4

Zródło: jak w tab. 1

Source: see tab. 1

(poz. 16-30 w tab. 2) nie przekracza 2%, w sześciu (poz. 10-15) – zawiera się w przedziale 2-3% i w dwóch przypadkach przekracza nieco 3% (poz. 8-9).

Podsumowanie

Rolnictwo w UE jest traktowane w sposób odrębny niż pozostałe sektory gospodarki, co implikuje stosowanie reguł konkurencji w tym sektorze w ograniczonym zakresie. Przepisy szczególne dotyczące wspólnej organizacji rynków mają charakter nadrzędny wobec ogólnych reguł konkurencji.

Zasady dopuszczalności udzielania pomocy publicznej w sektorze rolnictwa tworzą skomplikowany system, który w niewielkim stopniu pokrywa się z ogólnym systemem istniejącym w innych dziedzinach.

Całkowita wartość pomocy publicznej w sektorze rolnictwa w UE jest silnie determinowana działaniami Francji, Finlandii i Niemiec. W dalszej kolejności do największych beneficjentów należy zaliczyć przedsiębiorców reprezentujących Węgry, Holandię, Włochy, Wielką Brytanię, Polskę, Hiszpanię i Irlandię. Na te 10 krajów przypada łącznie 86% pomocy publicznej kierowanej do rolnictwa w UE.

Niemal 1/4 wartości pomocy publicznej we wspólnotowym sektorze rolnictwa przeznaczana jest na inwestycje w gospodarstwach rolnych. Istotnym instrumentem wsparcia przedsiębiorców są zwolnienia podatkowe. W strukturze wydatków ważną rolę odgrywa ponadto pomoc w sektorze produkcji zwierzęcej, na zapewnienie wsparcia technicznego, z tytułu opłat składek ubezpieczeniowych oraz na badania i rozwój.

Literatura

- Domachowska K.** 2004: Rolnictwo i rybołówstwo. [W:] Konkurencja (red. Z. Brodecki). Lexis Nexis, Warszawa, 437-438.
- Jankowska A., Marek M.** 2009: Dopuszczalność pomocy publicznej. Uregulowania wspólnotowe i krajowe, C.H.Beck, Warszawa, 129-130.
- Jurkowska-Gomułka A., Skoczny T.** 2010: Wspólne reguły konkurencji Unii Europejskiej. Wyd. EuroPrawo, Warszawa, 338-343.
- Majewska-Jurczyk B.** 1998: Dominacja w polityce konkurencji Unii Europejskiej. Wyd. UW, Wrocław, 51.
- Prawo Unii Europejskiej z wprowadzeniem. 16. Wydanie.* 2011: Wyd. C.H.Beck, Warszawa, 99-105.
- Rozporządzenie (EWG) nr 26/62 z dnia 20.04.1962 r. w sprawie stosowania niektórych reguł konkurencji w odniesieniu do produkcji rolnej i handlu produktami rolnymi 1962: Dz.Urz. EWG, B 30, 993.
- Rozporządzenie Rady (WE) nr 1184/2006 z dnia 24.07.2006 r. dotyczące stosowania niektórych reguł konkurencji w odniesieniu do produkcji rolnej i handlu produktami rolnymi. Dz.Urz. UE, L 214, 7.
- Rozporządzenie Komisji (WE) nr 1857/2006 z dnia 15.12.2006 r. w sprawie stosowania art. 87 i 88 Traktatu w odniesieniu do pomocy państwa dla małych i średnich przedsiębiorstw prowadzących działalność związaną z wytwarzaniem produktów rolnych oraz zmieniające rozporządzenie (WE) nr 70/2001. Dz.Urz. UE, L 358, 3.
- Rozporządzenie Rady (WE) nr 1234/2007 z dnia 22.10.2007 r. ustanawiające wspólną organizację rynków rolnych oraz przepisy szczegółowe dotyczące niektórych produktów rolnych. Dz.Urz. UE, L 299, 1.
- Sprawa 6/72: Europemballage i Continental Can v. Komisja. 1973: Zbiór orzeczeń, 215.
- Sprawa 177/78: Pigs and Bacon Commission v. Mc Carren and Company Limited. 1979: Zbiór orzeczeń, 2161.
- Sprawa 139/79: Maizena GmbH v. Council of the European Communities 1980: Zbiór orzeczeń, 3393.
- Traktat o Funkcjonowaniu Unii Europejskiej. Wersja skonsolidowana. 2008: Dz.Urz. UE, C 115, 09.05.2008.
- Wytyczne Wspólnoty w sprawie pomocy państwa w sektorze rolnym i leśnym na lata 2007-2013. Dz.Urz. UE, C 319, 27.12.2006.

Summary

This discusses the legal basis of specific competition rules, presenting issue of admissibility and analysis of statistical data in the context of the value, structure and forms of public aid granted by Member States to agriculture in the period 2002-2010. The research involves the following: 1) Analysis of the major provisions of primary and secondary EU law and the supervisory authorities' competences referring to the EU competition rules agriculture; 2) Presentation of the framework of admissibility and the main types of public aid granted to the EU agriculture; 3) Quantitative analysis of public aid distribution in agriculture among Member States.

Adres do korespondencji:

dr inż. Krzysztof Rutkiewicz
 Uniwersytet Przyrodniczy we Wrocławiu
 Instytut Nauk Ekonomicznych i Społecznych
 pl. Grunwaldzki 24a, 50-363 Wrocław
 tel. (71) 320 17 94
 e-mail: krzysztof.rutkiewicz@up.wroc.pl,
 k.a.rutkiewicz@gmail.com